

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

О.Б.Жильцов

20__ року

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ДЕРЖАВНОГО ЕКЗАМЕНУ
з англійської мови, теорії і практики перекладу та зарубіжної
літератури

Напрямок підготовки: 6.020303 «Філологія (переклад)»
(шифр і назва напрямку підготовки)

галузь знань: 0203 Гуманітарні науки
(назва галузі)

Гуманітарний інститут
(назва інституту, факультету, відділення)

2015 рік

Міністерство освіти і науки України
Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра перекладу

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

_____ О.Б.Жильцов
“ _____ ” _____ 20__ року

ПРОГРАМА КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

з англійської мови, теорії і практики перекладу та зарубіжної
літератури

Напрямок підготовки: 6.020303 «Філологія (переклад)»
(шифр і назва напрямку підготовки)

галузь знань: 0203 Гуманітарні науки
(назва галузі)

Гуманітарний інститут
(назва інституту, факультету, відділення)

2016 рік

Програма комплексного екзамену з англійської мови, теорії і практики перекладу та зарубіжної літератури для студентів IV курсу напрям підготовки: 6.020303 «Філологія (переклад)», галузь знань 0203 Гуманітарні науки.

Розробники: Гладуш Н.Ф., к.ф.н., проф., Редька І.А., к.ф.н., доц.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри перекладу

Протокол від 18 січня 2016 р. № 6

Завідувач кафедри перекладу

_____ (Гладуш Н.Ф.)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

“ _____ ” _____ 20__ року

© КУБГ,

© _____, 20__ рік

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Програма комплексного екзамену з англійської мови та філологічних фахових дисциплін призначена для студентів, які закінчують Київський університет імені Бориса Грінченка за денною (стаціонарною) формою навчання з напрямку підготовки «Філологія (переклад)».

Комплексний екзамен з першої іноземної мови та філологічних фахових дисциплін має на меті визначення готовності студентів-випускників здійснювати професійні функції перекладача з англійської мови на українську та з української на англійську. В межах цього екзамену перевіряється й оцінюється науково-теоретична та практична підготовка майбутніх бакалаврів з першої іноземної мови й двостороннього перекладу, які передбачають сформованість комунікативних умінь та перекладацьких навичок, необхідних перекладачеві у його професійній діяльності.

До складання комплексного екзамену з англійської мови та філологічних фахових дисциплін допускаються студенти, які виконали усі вимоги навчального плану та програм з курсу першої іноземної мови, а також із курсу професійно орієнтованих дисциплін: теорії та практики перекладу, основ міжкультурної комунікації, науково-технічного перекладу, порівняльної лексикології, порівняльної граматики, порівняльної стилістики, а також виконали усі науково-дослідні роботи (курсіві) з цих напрямів.

Комплексний екзамен проводиться іноземною мовою, що вивчається, та українською мовою.

Для проведення комплексного екзамену організовується державна екзаменаційна комісія у складі голови та екзаменаторів (членів) комісії. Комісія створюється щорічно наказом ректора і діє протягом календарного року.

1. ВИМОГИ ДО СТУДЕНТІВ НА КОМПЛЕКСНОМУ ЕКЗАМЕНІ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ ТА ФІЛОЛОГІЧНИХ ФАХОВИХ ДИСЦИПЛІН

Комплексний державний екзамен з англійської мови та філологічних фахових дисциплін передбачає перевірку та оцінку сформованості у студентів комунікативної, соціокультурної та професійної компетенції, наявності у студентів знань основ перекладу та вмінь реалізовувати ці знання в майбутній професійній діяльності.

На державному екзамені студенти повинні продемонструвати:

- вільне володіння першою іноземною мовою та її теоретичною базою, зокрема з фонетики, морфології, лексикології, синтаксису, стилістики, і, відповідно, орфоепічної, лексичною та граматичною нормами, а також нормами побудови тексту або контексту;
- знання актуальних проблем теорії мови та підходів до аналізу мовних явищ у процесі перекладу;

- уміння визначати відповідні мовні явища, здійснювати їх систематизацію та інтерпретацію, виходячи із загальних закономірностей мови оригіналу та мови перекладу;
- комунікативну компетенцію, тобто володіння способами формулювання думок відповідною мовою, способами реалізації мовної норми в різних видах мовленнєвої діяльності;
- уміння та навички використовувати базовий словник в обсязі програмних вимог (близько 4500 лексичних одиниць) та вживати їх в усній і письмовій формі в рецептивних та продуктивних видах мовленнєвої діяльності;
- володіння професійними перекладацькими вміннями: під час відтворення тексту-оригіналу засобами іншої мови уникати буквалізмів та довільного перекладу, долати неперекладність певних граматичних категорій, конструкцій, слів-реалій, усталених словосполучень та ідіом;
- здатність реалізувати здобуті знання, сформовані професійні навички та вміння під час перекладацької діяльності.

2. СТРУКТУРА КОМПЛЕКСНОГО ЕКЗАМЕНУ

Комплексний екзамен складається з усної частини та відбувається відповідно до розкладу проведення державних екзаменів. Комплексний екзамен з англійської мови та філологічних фахових дисциплін включає такі кваліфікаційні завдання:

1. Розкриття теоретичного питання однієї з вивчених філологічних дисциплін (порівняльна лексикологія, порівняльна граматики, порівняльна стилістика);
2. Ознайомлення із запропонованим іншомовним автентичним текстом певного жанру (публіцистичний, науково-технічний або художній); виразне читання вказаного фрагмента тексту; перекладацький коментар;
3. Переклад з аркушу англомовної статті соціально-політичної спрямованості на українську мову.

Зміст і вимоги до завдань на комплексному екзамені

Кваліфікаційні завдання:

1. *Розкриття теоретичного питання однієї з вивчених дисциплін (порівняльна лексикологія, порівняльна граматики, порівняльна стилістика).*

Теоретичні питання зазначені в білетах до державного екзамену.

Час, що надається для підготовки першого завдання – 20 хвилин.

Під час відповіді на перше питання студент повинен продемонструвати відповідний рівень володіння теоретичним матеріалом у межах порівняльної лексикології, порівняльної граматики або порівняльної стилістики.

Порівняльна лексикологія:

1. Джерела наповнення словникового складу англійської та української мов.
2. Асиміляція запозичень в мові перекладу.
3. Типи лексичних значень в мовах оригіналу та перекладу.
4. Розширення, звуження, елевація, деградація лексичного значення в мовах оригіналу та перекладу.
5. Синонімія. Синонімічний ряд. Синонімічна домінанта.
6. Іншомовні елементи в англійській та українській мовах.
7. Функціональні стилі. Розмовний стиль. Сленг.
8. Діалекти в англійській та українській мовах.
9. Фразеологізми. Порівняння семантичної структури фразеологізмів.
10. Порівняння морфологічної будови англійської та української мов.

Порівняльна граматика:

1. Дайте характеристику домінуючих типових рис граматичної будови англійської та української мов.
2. Поясніть базові принципи класифікації частин мови сучасної англійської та української мов.
3. Порівняйте підкласи іменника в англійській та українській мовах. Визначте їх аломорфічні та ізоморфічні риси.
4. Порівняйте засоби вираження категорії числа іменників в англійській та українській мовах.
5. Розкрийте проблему категорії роду в англійській та українській мові.
6. Дайте визначення дієслову, поясніть ізоморфізм та аломорфізм в класах дієслів англійської та української мов.
7. Порівняйте засоби вираження категорії часу дієслова в англійській та українській мовах.
8. Порівняйте засоби вираження категорії аспекту дієслова в англійській та українській мовах.
9. Розкрийте сутність категорії перфекту в англійській мові та проаналізуйте її відповідники в українській мові.
10. Порівняйте структурні типи речень в англійській та українській мовах.

Порівняльна стилістика:

1. Основні та вихідні поняття порівняльної стилістики: стилістична норма порівнюваних мов, стилістична опозиція, стилістичний прийом, художній образ, висунення та його типи.
2. Семасіологічні засоби стилістики англійської та української мов. Художнє порівняння, метафора, метонімія, епітет, антономазія,

- парафраза, евфемізм у контексті порівнюваних мов. Стилiстичні можливості фразеології в англійській та українській мовах.
3. Джерельна база алюзивних виразів в англійській та українській мовах. Паремійний фонд англійської та української мов. Спільні та відмінні риси у поетиці паремій англійської та української мов.
 4. Стилiстичне використання засобів словотвору в англійській та українській мовах.
 5. Стилiстичний реєстр. Критерії диференціації мовних реєстрів в англо-американській та українській традиціях. Лінгвістичні та культурні аспекти стилетворення.
 6. Офіційно-діловий стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях.
 7. Публіцистичний стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях.
 8. Розмовний стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях. Види лексичної та синтаксичної редукації, що створюють розмовність тону в англійській та українській мовах.
 9. Художнє (поетичне) мовлення в англійській та україномовній традиціях. Стилiстичні особливості художнього мовлення: поетична лексика, поетичний синтаксис, евфоніка.
 10. Науковий стиль: основні риси та лінгвостилістичні особливості в англо-американській та українській традиціях.
2. *Ознайомлення із запропонованим іншомовним автентичним текстом певного жанру (публіцистичний, науково-технічний або художній) та його перекладом українською мовою; виразне читання вказаного фрагмента тексту оригіналу; перекладацький коментар.*

*Обсяг тексту-оригіналу та його відповідника українською мовою
– 200 друкованих знаків (кожен).*

*Час, що надається для підготовки другого завдання
– 30 хвилин.*

Перекладацький коментар тексту передбачає виклад в стислій формі основних лінгвостилістичних особливостей запропонованого друкованого уривку тексту оригіналу та його україномовного перекладу, а саме:

- визначення функціонального стилю та жанрової належності тексту оригіналу;
- ідентифікацію у тексті оригіналу морфологічних, лексичних, семасіологічних виражальних засобів і стилістичних прийомів та визначення їхньої функції;
- порівняльний аналіз текстів оригіналу та перекладу;
- виявлення у тексті перекладу перекладацьких трансформацій та коментар щодо їхнього застосування.

3. *Переклад з аркушу англomовної статті соціально-політичної спрямованості українською мовою.*

Обсяг тексту – 200-250 знаків.

Час, що надається для підготовки третього завдання – 5-10 хвилин.

Переклад з аркушу передбачає відтворення англomовної статті засобами української мови зі збереженням її основного змісту. Під час виконання цього завдання студенти повинні продемонструвати знання лексичного матеріалу, набуті протягом вивчення таких модульних тем:

1. Конституційні права й обов'язки громадян України:
 - правопорушення, злочини;
 - структура законодавчої влади країни, мова якої вивчається;
 - моральні та правові цінності людства;
 - взаємозв'язок моралі та права.

2. Міжнародні організації та їх роль у сучасному світі:
 - міжнародні контакти України;
 - роль міжнародних організацій у боротьбі з проявами агресії та тероризму.

3. Економічні відносини у суспільстві:
 - глобалізація у сучасному світі;
 - банки та банківська система;
 - менеджмент та людські ресурси.

4. Духовні цінності у сучасному суспільстві:
 - віра та духовність у сучасному суспільстві;
 - духовні та моральні аспекти життя сучасної молоді;
 - вірування як запорука розвитку гармонійного суспільства;
 - музика як універсальна мова міжнаціонального спілкування.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

При виставленні оцінки враховується змістовність та ґрунтовність всіх відповідей студента на питання екзаменаційного білету; мовна, комунікативна, лінгвокраїнознавча та перекладацька компетенція та рівень володіння основами теорії мови. Оцінювання усних відповідей здійснюється відповідно до вимог з конкретних питань екзаменаційного білету.

Перше питання:

Оцінка "відмінно"

Зміст відповіді: змістовна, логічна, чітка відповідь на теоретичне питання.

Форма відповіді: коректна фонетична, лексико-граматична та інформаційна презентація тексту, вільне володіння мовою, зв'язність та швидкість мовлення, логічне послідовне викладення матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Оцінка "добре"

Передбачається невиконання однієї вимоги до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 3-4 граматичних або лексичних помилки.

Оцінка "задовільно"

Передбачається невиконання двох/трьох вимог до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 5-6 мовних помилок.

Оцінка "незадовільно"

Передбачається невиконання чотирьох і більше вимог до змісту, двох чи більше вимог до форми. У відповіді студента присутні більше, ніж 6 мовних помилок.

Друге питання:

Оцінка "відмінно"

Зміст відповіді: повне розуміння тексту; змістовна інтерпретація фрагменту тексту з аналізом мовно- та мовленнєво-стилістичних засобів; особиста оцінка прочитаного; вміння визначити та проаналізувати мовні явища в тексті; вміння пояснити смислові, структурні, загальні та відмінні особливості мовних явищ.

Форма відповіді: коректна фонетична, лексико-граматична та інформаційна презентація тексту, вільне володіння мовою, зв'язність та швидкість мовлення, логічне послідовне викладення матеріалу з дотриманням семантичних та формальних зв'язків між реченнями.

Оцінка "добре"

Передбачається невиконання однієї вимоги до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 3-4 граматичних або лексичних помилки.

Оцінка "задовільно"

Передбачається невиконання двох/трьох вимог до змісту або однієї вимоги до форми. Допускається 5-6 мовних помилок.

Оцінка "незадовільно"

Передбачається невиконання чотирьох і більше вимог до змісту, двох чи більше вимог до форми. У відповіді студента присутні більше, ніж 6 мовних помилок.

Третє питання:

Оцінка "відмінно"

Зміст відповіді: повне розуміння запропонованого тексту; відтворення його основного змісту у нормальному темпі.

Форма відповіді: фонетично коректне мовлення, вільне володіння мовою, зв'язність та швидкість мовлення, володіння навичками перекладу й комунікації, грамотність мовлення.

Оцінка "добре"

Передбачається невиконання однієї/двох вимог до змісту й перекладу, та однієї - до форми. Допускається 3-4 граматичних або лексичних помилки.

Оцінка "задовільно"

Передбачається невиконання трьох вимог до змісту й перекладу, або двох вимог до форми. Допускається 5-6 мовних помилок.

Оцінка "незадовільно"

Передбачається невиконання чотирьох та більше вимог до змісту й перекладу, трьох та більше вимог до форми. У відповіді студента наявні більше, ніж 8 мовних помилок.

КРИТЕРІЇ

комплексної оцінки за результатами екзамену

При виставленні підсумкової оцінки за державний екзамен усі складові питання вважаються рівноцінними. Кожен вид роботи оцінюється за 4-бальною шкалою («5», «4», «3», «2»).

Підсумкова оцінка за державний екзамен обчислюється як середнє арифметичне з округленням до сотих долей. За шкалою ECTS і національною шкалою оцінки виставляються так:

Середня арифметична оцінка за іспит	Оцінка за шкалою ECTS	Оцінка за національною шкалою
4,50 – 5,00	A	відмінно
4,10 – 4,49	B	добре
3,75 – 4,09	C	
3,30 – 3,74	D	задовільно
3,00 – 3,29	E	
2,99 і нижче	F	незадовільно

ЛІТЕРАТУРА

стилістика

1. Дубенко О.Ю. Порівняльна стилістика англійської і української мов. Вид. 2-е перероб. і допов. Навч. посібник. / Олена Дубенко. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2011.
2. Стилiстика англiйського язика / Мороховський А.Н., Вороб'єва О.П., Лихошерст Н.И., Тимошенко З.В. – К.: Вища шк., 1991.
3. Арнольд И.В. Стилiстика современного англiйского язика. – М.: Изд-во "Флинта: Наука", 2004.
4. Стилiстика української мови: Підручник / Л.І. Мацько, О.М. Сидоренко, О.М. Мацько. – К.: Вища шк., 2003.
5. Пономарів О.Д. Стилiстика сучасної української мови: Підручник. – 3-тє вид. – Тернопіль: Навчальна книга, 2000.

граматика

6. Бархударов Л.С. Очерки по морфологии современного англiйского язика. – М.: Высшая школа, 1975.
7. Бархударов Л.С. Структура простого предложения современного англiйского язика. – М.: Высшая школа, 1966.
8. Гладуш Н.Ф. Теоретична граматика англiйської мови в таблицях: Навчальний посiбник. – Київ: ТОВ "ВТС Принт", 2012. – 188 с.
9. Иванова И.П., Бурлакова В.В., Почепцов Г.Г. Теоретическая грамматика современного англiйского язика. – М.: Высшая школа, 1981.
10. Blok M.Y. A Course in Theoretical English Grammar. – М.: Высшая школа, 2003.
11. Iyish B.A. The Structure of Modern English. – Л.: Просвещение, 1971.
12. Iofik L.L., Chakhoyan L.P., Pospelova A.G. Readings in the Theory of English Grammar. – Л.: Просвещение, 1981.
13. Morokhovskaya E.J. Fundamentals of Theoretical Grammar. – Kiev: Vysca Skola, 1984.
14. Volkova L.M. Theoretical Grammar of English: Modern Approach. – К.: Освіта України, 2009.

лексикологія

15. Аліфіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології / М. Ф. Аліфіренко — Х. : Вища школа, 1987. — 136 с.
16. Антрушина Г. Б. Лексикология англiйского язика: Учеб. пособие для студентов / Г. Б. Антрушина, О. В. Афанасьева, Н. Н. Морозова. — М. : Дрофа, 1999. — 288 с.
17. Арнольд И. В. Лексикология современного англiйского язика: Учеб. для ин-тов и фак. иностр. яз. / И. В. Арнольд.— 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Высш. шк., 1986. — 295 с.
18. Арсентьева Е. Ф. Сопоставительный анализ фразеологических единиц / Е. Ф. Арсентьева. – Казань, 1989. – 234 с.
19. Борисенко О. А. Lecture notes on Contrastive Lexicology: Курс лекцій для перекладацьких від-нь вищ. навч. закл. — К.: МАУП, 2005. — 80 с.

20. Верба Л. Г. Порівняльна лексикологія англійської та української мов. Посібник для перекладацьких відділень вузів. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. – 160 с.

21. Верещагин Е. М. Язык и культура: Лингвострановедение в преподавании русского языка как иностранного. Методическое руководство. – 3-е изд., перераб. и доп. // Е. М. Верещагин, В. Г. Костомаров. – М.: Русский язык, 1983. – 269с.

22. Виноградов В. В. Основные типы лексических значений слова / В. В. Виноградов // Вопросы языкознания. – № 5. – С. 5-39.

23. Волох О.Т. Сучасна українська літературна мова / О. Т. Волох, М. Т. Чемерисов, Є. І. Чернов. – К., 1986.

24. Грищенко А. П. Сучасна українська літературна мова / А. П. Грищенко. — К. : Вища шк., 1997. — 492 с.

25. Квеселевич Д. І. Практикум з лексикології сучасної англійської мови. Квеселевич Д. І, Сасіна В. П / Д. І. Квеселевич, В. П. Сасіна. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2003. – 128 с.

26. Корунець І. В. Порівняльна типологія англійської та української мов. / І. В. Корунець. –Вінниця «Нова книга», 2003. – 464 с.

27. Ніколенко А. Г. Лексикологія англійської мови – теорія і практика. / А. Г. Ніколенко. – Вінниця : НОВА КНИГА, 2007. – 528 с.

перекладознавство

28. Гарбовский Н. К. Теория перевода. – М.: Изд-во Моск. ун-та, 2004. – 543с.

29. Залевская А. А. Текст и его понимание. – Тверь: Изд-Во Твер. гос. ун-та, 2001. – 177 с.

30. Казакова Т. А. Практикум по художественному переводу: Учеб. пос об. На англ яз. – СПб.: Изд-во «Союз», 2003. – 320 с.

31. Казакова Т. А. Практические основы перевода: Учеб. пособ. – СПб.: Лениздат; Изд-во «Союз», 2002. – 320 с.

32. Карабан В. І., Мейс Дж. Переклад з української мови на англійську мову: Навчальний посібник-довідник для студентів вищих закладів освіти. – Вінниця: Нова Книга, 2003. – 608 с.

33. Карасик В. И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс – М.: Гнозис, 2004. – 390 с.

34. Коломієць Л. В. Концептуально-методологічні засади сучасного українського поетичного перекладу (на матеріалі перекладів з англійської, ірландської та американської поезії): Монографія. – К.: ВПЦ «Київський Університет», 2004. – 522 с.

35. Комиссаров В. Н. Современное переводоведение. – М.: «ЭТС», 2004. – 424 с.

36. Комиссаров В. Н. Теория перевода. – М: Высшая Школа, 1990. – 253 с.

37. Коптілов В. Теорія і практика перекладу: Навчальний посібник. – К.: Юніверс, 2002. – 280 с.

38. Красных В. В. «Свой» среди «чужих»: миф или реальность? – М.: ИТДГК «Гнозис», 2003. – 375 с.
39. Левый И. Искусство перевода / Пер. с чеш. Вл. Россельса. – М.: Прогресс, 1974. – 397 с.
40. Мечковская Н. Б. Семиотика: Язык. Природа. Культура: Курс лекций: Учеб. пособие для студ. филол., лингв. и переводовед. фак. высш. учеб. заведений. – М.: Издательский центр «Академия», 2004. – 432 с.
41. Науменко А. М. Блуканина сучасного перекладу: від глухого кута семиотики до глухого кута когнітивної лінгвістики // Нова філологія. – Запоріжжя: ЗДУ, 2003. – № 3 (18). – С. 105-350.
42. Некряч Т. Є. Асиметрія при перекладі драматичного діалогу // Мови, культури і переклад у добу глобалізації: Програма і резюме доповідей наукової конференції, присвяченої пам'яті Ю. Жлуктенка (20-21 вересня 2005 року). – К.: КНУ, 2005. – С. 55-56.
43. Новикова М. А. Прекрасен наш союз. Литература – переводчик – жизнь: Литературно-критические очерки. – К.: Радянський Письменник, 1986. – 224 с.
44. Попович А. Проблемы художественного перевода: Учебное пособие / Пер. со слов. – М.: Высшая Школа, 1980. – 199 с.
45. Рецкер Я. И. Теория перевода и переводческая практика. М.: «МО», 1974. – 216 с.
46. Рильський М. Т. Проблеми художнього перекладу // Рильський М. Т. Зібрання творів: У 20 т.: Наука; Критика; Публіцистика: Т. 12-18 / Редкол.: Л.М. Новиченко (голова) та ін. – К.: Наукова думка, 1987. – Т. 16. – С. 239-306 с.
47. Федоров А. В. Основы общей теории перевода (лингвистические проблемы): Для ин-тов и фак-тов иностр. языков. Учеб. пособие. – 5-е изд. – СПб.: Филологический факультет СПбГУ; М.: ООО Издательский Дом Филология Три, 2002. – 416 с.
48. Чередниченко О. І. Міжкультурні аспекти перекладу // Мовні і концептуальні картини світу – Спец. вип.: Мови, культури та переклад в контексті європейського співробітництва. – К.: КНУТШ, 2001. – С. 485-489.
49. Швейцер А. Д. Теория перевода: Статус, проблемы, аспекты / Отв. ред. В.Н. Ярцева. – М.: Наука, 1988. – 214 с.
50. Bassnett, Susan. Translation Studies. Revised Edition. – London and New York: Routledge, 1991. – 168 p. (Reprinted 1992, 1994).